

მწყემსი

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდვის ცხოვართათვის. იოან 10—11.
ჰოვე ცხოვარი ჩემი წაწყემდული. მსრეთ იყოს სიხარული ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილსა. ლუკ. 15—4.
მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განვისვენოთ თქვენ. მათ. 11—28.

№ 23

1883—1903

15 დეკემბერი

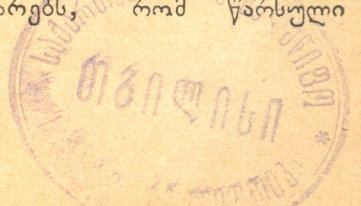
ჩეღაძისაგან. უმორჩილესად ვსთხოვთ ხელის მომწერთ, რომელთაც ამა წლის ხელმოსაწერი ფული ჯერეთ კიდევ არ წარმოუდგენიათ, დაუჭირონ გამოგზავნას და მომავალი წლისათვის ვისაც სურს ჟურნალის დაკვეთა დროზე შეგვატყობინონ. უუნაღზე ხელის-მოწერის პირობები მე-14 გვერდზეა.

უშობით, ცილის წამებით, ბეზლობით და სხვა-და-სხვა არაწმიდობით თავი მოაქვსთ და მედიდურობენ კიდევ! ყოველს სისამაგლეს არა თუ გულში გაივლებენ მარტო, არამედ ბეკდვითი სიტყვით აცხადებენ საქვეყნოდ და იქნამდისინ მიდის ზოგიერთების თავგასულობა, რომ თუ არ დაემოწმე, თუ არ დაეთანხმე წიაღმდევობას გიწვეს და უბედურებას გექადება. მათი დაწერილი, მათგან თქმული, მათგან მოსაზრებული ისე შორს არის სიმართლუბზე როგორც დედა-მიწა მთვარესა ზ ვარსკლავებზე. სწერენ გაბედულათ, რიხიანად, დარწმუნებულნი არიან რომ გაბედულობით ციხეებს იღებენ. ან-კი ვის მოერიდებიან? ღვთის აღარ ეშინიანთ და კაცის არ რცხვენიათ...

მხლანდელი ღროის ზირ-მარამის გაგო.

ღმერთო ჩემო! რა რიგად გამოიცვალა კაცობრიობა, მისი ხასიათი, ზნე და ჩვეულება! რა რიგად დაეცა და დაკნინდა ზოგიერთების სინდისი! როგორ გატრუვდნენ ზოგიერთები და რა სიფლიდე გამრავლდა! წინეთ რამე სამარცხვინოს გულში თუ გაივლებდნენ, თორემ საქვეყნოდ როგორ გაბედავდნენ გამოაშკარავენას. დღეს? დღეს-კი ზოგიერთებს ჯა-

არ იკითხავთ რას სწერენ ეს ბატონები? ერთი საქვეყნოდ აღიარებს, რომ წარსული

გველივით ეზარება და მომავალი კიტრად უღირს. მეორე იძახის: როცა სასულიერო წოდება აღარ იქნება სწორედ მაშინ დადგება ხალხთათვის ბედნიერი დროვო. მესამე გაიძახის ქართველები საქართველოში კი არ ცხოვრებულან სხვა ქვეყნიდამ შემოსულან აქ და ოსებისა და სომხებისათვის წაურთმევიათ ადგილები და დაუსაკუთრებიათო. ზოგიერთები ამტკიცებენ, რომ ქრისტიანობა საქართველოში იმდროინდგან გავრცელდა როდესაც «ქრისტიანობის აღმადგენელი საზოგადოება» დაარსესო, ესე-იგი, 1860 წლიდანო. ვიღაც გურული მოძღვარი ამტკიცებს, რომ ჩვენ ეკკლესიებში წირვ-ლოცვა გაიმართა მხოლოდ საქართველოს რუსეთთან შეერთების შემდეგო, თორემ წინეთ არც მღვდელი ყოფილა და არც ეკკლესიებიო. ან-კი რა გასაკვირვებია, რომ ამ გურულმა უფიცმა მოძღვარმა სთქვას, რომ წინედ არაფერი არ ყოფილაო! წინან, ელი დროის მას არა ვაეგება-რა და ეხლანდელ ხომ სულ არა იცის-რა. როგორც „საექსარხოსო, მოამბეში“ არის დაბეჭდილი გურიაში სულ უსწავლელი მღვდლები ყოფილან (იხ. „სასულიერო მოამბე“ № 22) და როგორ შეუძლიათ მათ ჯეროვანი სიტყვები წარმოსთქვან? მართალს ამბობს „სასულიერო მოამბე“, რომ მღვდლებზე მეტად გურიაში მრევლი უფრო განათლებულიაო. მართლა რის ცოდნის პატრონთ მოაქვთ ასე თავი თუ მათ მრევლს მეტი განათლება აქვსთ?...

„ივერია“-ში დაისტამბა ამ დღებში ერთი წერილი ლ. დადეშქელიანისა. თავადი შეუწუხებია „შავი ზღვის მოამბე“-ში დაბეჭდილ ამბავს. ბ. ლ. დადეშქელიანი ამბობს, რომ „შავი ზღვის მოამბე“ რალაცა ჭორებს ავრცელებს, სწერსო ვითომც სვანეთი სოხუმის ეპარქიას უნდა მიაწერონო. კნიაზს არა სწამს ეს ხმები და ჭორათ მიაჩნია! იმედს აცხადებს, რომ ამისთანა ჭორებს არ მიაქცევს მთავრობა ყურადღებასო. ძლიერ მოტყუებული ბძანდება ბ. ლ. დადეშქელიანი თუ სვანეთის მიწერა სოხუმზე ჭრათ მიაჩნია! არა, ეს ამბავი ჭორი კი-ააჩნამდგლია, ბ. კნიაზო და სინოდმაც უკვე დაამტკიცა დიდხანია, მხოლოდ თქვენ ეხლა გაგიგიათ და ჭორად მიგიჩნევიათ. დიად, ასე ჩქარა ტყობილობენ ჩვენი თავადები თავის ქვეყნის მცხოვრებთა საყურადღებო ცნობებს!.. დიად, მათ ნმდვილი ჭორებათ მიაჩნიათ!..

**

არ გვეჯერა, რომ მთელ დედა-მიწაზე იყვეს სადმე შეგნებული ქრისტიანები, რომელთაც ისე აბუჩად ჰქონდესთ აგდებული ბეჭდვითი სიტყვა და მისი მნიშვნელობა როგორც ეს შენიშნულია ჩვენ ქართველებში. ჩვენ დიდად მოგვაქვს თავი განათლებულ ქრისტიანებად, მაგრამ დიდად ჩამოშორებული ვართ ზოგიერთ ურწმუნო ხალხებსაც. ავილოთ, მაგალითებრ, იაპონელები. გაზეთებით მტკიცდება, რომ იქ ერთ ქალაქში ოცი სხვა-და-სხვა დღიური გაზეთი გამოდის და მკითხველებიც ბევრი ყავსთ. არავინ არ რჩება გაზეთი არ წაიკითხოსო. ჩვენში ორი გაზეთია და ორიოდე თვიური და ორ კვირეული ჟურნალი გამოდის ძლივს-ძლივობით და ესეც ძლიერ უკვირსთ! წარმოიდგინეთ, მილიონ-ნახევარ ქართველთაშორის ხელის მომწერლები ორი ათასამდე აღის. არც ერთი ჟურნალ-გაზეთი ჩვენში არ იბეჭდება ორი და სამი ათასზე მეტი, ჩვენ ქართველთა სამწუხაროდ და მტრის სამხიარულოდ. ერთ მილიონ ნახევარ ქართველებში ჟურნალ-გაზეთების მკითხველები ყოფილან სამი ათასამდე. ამნაირად ჩვენში ხუთას კაცზე ჟურნალ-გაზეთის მკითხველი გამოდის ერთი!

ძველ დროში ჟურნალგაზეთბი სულ არ ყოფილაო, დარწმუნებული ვართ გვეტყვიან. მაგრამ ეს არაფერი თავის გამართლებაა. ქვეყნის შექნამდის სულ არაფერი არა ყოფილი-რა, მაგრამ დღეს სულ სხვაა. გვერდით მცხოვრები ხალხი რომ სინათლით იყოს გაბრწყინებული ლ შენ სიბნელით იყო მოცული, აი ეს არის სამწუხარო. რაც ვსთქვით საერო წოდებაზე იგვე ითქმის ჩვენს ქართველ სამღვდლოებაზედაც. უცხოეთში კი არც ერთი შესანიშნავი წიგნი არ გამოვა, რომ პირველად სამღვდლოებამ არ წაიკითხოს... სიღარიბე გვიშლის ხელსო, იტყვიან ხოლმე ზოგიერთები, ამიტომ ვერ ვიწერთ ჟურნალ-გაზეთებსო. მაგრამ არა, სიღარიბე არ გვიშლის ხელს, ხელს გვიშლის დამშვევა და კუჭის მოთხოვნილება და ამავე დროს გონების მეტი დაჩლუნგება.

დექ. დ. ღამბაშიძე.

ქველი და ახალი შკოლები რაჭაში.

იქნება მკითხველმა იფიქროს აქ ძველ სკოლად უწოდებდეთ სამინისტრო სკოლებს, რადგან სამრევლო სკოლებზედ წინად არიან დაარსებულნი.*) არა ბატონებო, ჩვენ უწოდებთ ძველ სკოლად იმ სკოლას, რომელიც იყო აქ—რაჭაში სოფ. ნიკორწმიდას ორკლასიანი. მას აქეთ რაც ის აღარ არის უნდა იყოს 57 წელი. ვისის თაოსნობით დაწესდა ეს სკოლა ან როდის, ეს არ ვიცით. ამ სკოლით იყო ბედნიერი რაჭის ყოველი წოდების კაცი რადგან აქ ყველას ჰქონდათ სწავლის უფლება. ამ სკოლით აქ ნასწავლები მიდიოდნენ მრუდეს გზისაგან ჰემმარიტ გზაზედ, მტრობისაგან—მოყვრად იქცეოდნენ, უგუნურებისაგან—გონიერი ხდებოდნენ. ასრეთია სწორეთ სკოლის მიზანიც. რაოდენი გაგვიგონია და გვინახავს უსწავლელი კაცი გზა დაბნეულია, რომელსაც თეთრი შავისაგან ვერ გაურჩევია. ამგვარი უსწავლელისათვის ნათელია სკოლა. ნათქვამია: სწავლა სინათლეა და უსწავლელობა სიბნელეა და ჰემმარიტიც არის! ვინ მოსთვლის თუ რამდენ კაცს დაუღუპავს თავი უსწავლელობით? გარდა ამისა აქ ნასწავლი ყმაწვილი ეხლანდელ ოთხ-კლასიან სასწავლებელში კურს დამთავრებულს ეთანასწორებოდნენ ისრეთი დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა მაშინდელ ორ-კლასიან სასწავლებელს. ეს სკოლა დაწესებულა როგორც გარდმოცემით ვიცით საეკლესიო ხაზინის ხარჯით და ამ ხარჯითვე ინახებოდა ის. ეს სასწავლებელი ქუთაისის ოთხ-კლასიანი სასწავლებლის ხელქვეითი იყო და ამიტომ ყოველს ყმაწვილების გამოცდის დროს, იქაური ზედამხედველი მოდიოდა, გამოსცდიდა ხოლმე ყმაწვილებს და ვინც კი ისურვებდა და საზრდოს მიცემა შეეძლო, იმ ყმაწვილს გადაიყვანებდნენ ქუთაისის მაზრის სასწავლებლის მესამე კლასში. მაგრამ, სამწუხაროდ რაჭველებისა, ქუთაისის ოთხ-კლასიანი სასწავლებლის ზედამხედველს გვარად განგეროვს,

*) შემცდარია ვინც ფიქრობს, რომ სამრევლო სკოლები დაარსებული იყვნენ ჩვენში სახალხო სკოლებზე უფრო გვიან. იმერეთის ეპისკოპოზმა სამრევლო სკოლები დაარსა 1860 წლიდან როცა სახალხო სკოლები სრულებით არ არსებობდნენ.

რედ.

ალბათ მოეწყინა ამ სიშორეს და უმგვანო გზებში სიარული. მისის უუამდგომლობით ნიკორწმიდის ორკლასიანი სასწავლებელი—რაჭის ბედნიერება მოსპვს და ყოველი მისი ხარჯი გადაიტანეს ქუთაისის ოთხ-კლასიან სასწავლებელში და მასწავლებელიც იქ გადიყვანეს, ვგონებ 1844 თუ 1845 წელს. და ამით რაჭველებისათვის მოსპობილი შეიქნა ბედნიერება, უმეტეს იმათთვის რომელსაც ქუთაის შვილის გამოზრდა არ შეეძლო. მკითხველი თვითონ მიხვდება, რომ რაჭველებს დიდი ხანი სკოლა აღარ ჰქონიათ. შემდეგ დაწესდა სამინისტრო სკოლები საზოგადოების ხარჯით თითქმის ყოველ საზოგადოებაში, ამ სკოლებისთვის მშენიერი სახლები და მასწავლებლებისათვის სადგომები გაიმართა მაშინდელი მაზრის უყვროსის თავადის ჩიჯავაძის განკარგულებით და თაოსნობით. ამ სკოლების გამგეთ იყვნენ და დღესაც მთელს ქუთაისის გუბერნიაში თუ არ ვსცდებო მარტო სამი პირის მეტი არ არიან დირექტორი და ორი ინსპექტორი. ამათ სკოლების საქმე კარგათ მიჰყავდათ და მიჰყავთ ეხლაც.

შემდეგ რამოდენისამე წლისა დაარსდა სამრევლო სკოლებიც რომელთა დაწესება ძალიან გასჭირდა, არ იყო საშვალება სკოლების სახლების ასაშენებლად და არც მასწავლებელთა ჯამაგირებისა, მაშინ როდესაც ამ სკოლებს გამგეები ჰყავს არა-თუ სამი პირი მთელ გუბერნიაში, არამედ თითო მაზრაშიც მეტი არიან და ყოველს ეპარქიაში საკუთარი თავმჯდომარე, მათი რჩევის წევრები ღმერთალყურეები და ამ პირებზე ცოტა ჯამგირი კი არ იხარჯება ყოველ წელს. ვინაც გამოჩნდა კერძო პირი გულშემატკივარი აღაშენეს თავიანთი ხარჯით სკოლები და ინახავენ მას, მაგრამ ჯეროვანი ყურადღება არ არის მიქცეული ვისიც ჯერ-არს, და ამისგამო ამ კეთილ კაცების მოქმედება თან-და-თან მცირდება და ზოგან სულაც მოისპო. ერთმა მღვდელმა თავის ბოსტანში ააშენა სკოლა თავისივე ხარჯით, დაარსა წიგნთ-საცავი სადაც ორასზე მეტია სხვა-და-სხვა წიგნი, ამ სკოლას ინახავს 9 წელიწადი, ამ სკოლას უწოდეს სახელიად „წერა-კითხვის სკოლა“, თუმცა სწავლის საქმე უფრო უკეთესად მიდიოდა. შემდეგ რჩევამ დაამტკიცა სამრევლო სკოლად. მაგრამ ისევ გადააკეთეს „წერა-კითხვის სკოლათ“ იმ მიზეზისათვის რომ სამინისტრო სკოლა ახლოს იყო და სწავლაც ვერ მიდიოდა წესიერად!..

საკვირველია ეპარქიალური რჩევის აზრი რატომ ამ რჩევის წევრთაგან არ გამოჩნდა ერთი, რომ ეთქვა: თუ წინათ არ იყო ახლო სამინისტრო სკოლაზე დღეს როგორ-ღა შეიქმნა? რადგან ეს სკოლები თავიანთ ადგილებზე არიან ისევე. თუ სწავლა სუსტათ მიდის აქ სკოლა რა დანაშაულია? ამაში ხომ მასწავლებელია დამნაშავე? მაგრამ სულ სხვა მიზეზი უნდა იყოს აქ.

ადგილობრივი მეთვალყურე მამა სიმონ ჭელიძე ყოველ ღონეს ხმარობს სკოლების გამრავლება-გაუმჯობესობაზე, მაგრამ სადაც უმცროსის მოქმედება არ ეთანხმება უფროსისას იქ არავითარი საქმე არ გაკეთდება. ეპარქიალური მეთვალყურე მასწავლებლებს ეუბნება თუ ერთჯერ ანუ ორჯერ დააკლდეს შაგირდი სწავლას შემდეგ ნულარ მიიღებთ იმ ყმაწვილსო. ამაზედ მასწავლებელი უპასუხებს: თუ ესრე მოვიქცე, ა შაგირდები ყველანი წავლენ და ვიღას ვასწავლი აო? ის ურჩევს სკოლა დაკეტეთო. მათ სურსთ რომ რაჭაში სკოლები თუ არ მოიხსობა შემცირდეს მაინც ლ მათთაც შეუშვირდება შრომა. როგორც შევიტყვეთ სამი სკოლა დაკეტოლა აქ. უმთავრესი მიზეზი სკოლების დაკეტისა ის არის რომ სადაც კერძო პირი თავის ხარჯით აარსებს სკოლას და სამოსწავლო რჩევას არაფერი ეხარჯება უწოდებს მას ამ სოფლის სახელს სადაც დაარსდა, მიუხედავად იმისა რომ სოფელს კაპე-კიც არ დაუხარჯავს მის აშენებაში. მამასადამე ამ სკოლას უნდა ეწოდოს სახელი და გვარი იმისი ვინაც დაარსა. მართალია, ქველ-მოქმედს არ უნდა სურდეს საქვეყნოთ გამოცხადება თვისი ქველ-მოქმედებისა, მაგრამ ბევრია ხალხთა შორის რომელსაც სასიქადულოდ მიაჩნია თვისი ქველ-მოქმედების საქვეყნოდ გამოცხადება. არის კიდევ სხვა მიზეზები სკოლების შემცირებისა. როდესაც ეპარქიალური რჩევის გამომცდელი შეგირდებს სცდის თუ შეგირდმა ვერ მიუგო იმ შემთხვევაში ყმაწვილებთან უჯავრდება მასწავლებელს. ამის შემდეგ რა პატივისცემა და გავლენა უნდა ჰქონდეს მასწავლებელს შეგირდებისაგან? ვარდა ამისა ისე მწყურალად ჰკითხავენ ყმაწვილებს, რომ რაც იცაინ მასაც ვერ უგებენ შიშით. მე ვიყავი სკოლაში მასწავლებლათ, მაგრამ რადგანაც გამოცდილი არ ვიყავი ბავშვების სწავლაში ამიტომაც დირექტორმა ჩემი შაგირდები არ მოიწონა. გამოცდის დროს ბავშვებთან პა-

ტივისცემით მომექცა და ბავშვების სკოლიდან დათხოვნის შემდეგ როდესაც ბინაზე წამოვედით მაშინ-კი ბევრი მისაყვედურა და ბევრი დარიგებაც მომცა თუ რა წესით მესწავლებია შეგირდებისათვის შემდეგში. აი ასრე პატიოსნად იქცევიან სამინისტრო სკოლების გამგეები და კარგათაც მიდის მათი საქმე. მათი ერთკლასიანი სკოლები ორკლასიანად გადაკეთდა და სამრევლო სკოლების ორკლასიანად დაარსება ყოველს მაზრაში დიდი ხანია გვემის, მაგრამ დღესაც არსად არის აქ, ჩვენდა სამწუხაროდ.

რაჭველი

წერილი ზამო იმერეთიდან.

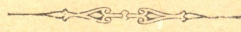
ვინ უარყოფს იმ ჭეშმარიტებას, რომ დედამიწაზედ ჯერ არსად დაარსებულა ისეთი სასწავლებელი, რომელშიაც შეეძლოს კაცს სრულებით დამთავრებული სწავლა-განათლების მიღება და სასწავლებელს გარეშე ცოდნის შეძენისათვის ზრუნვა საკირო აღარ იყოს; ან ვის უნდა ექმნეს საეჭვოთ, რომ კაცს, რაც უნდა შედარებით დიდხანს იცოცხლოს და მთელი თავისი ძალ-ღონე სწავლის შეძენას შეაღიოს, მაინც არასოდეს არ შეუძლია სთქვას: ეხლა-კი კმარა, მივალწიე განათლების უმაღლეს ხარისხამდე და აწ შემძლია დავსტკებ ჩემგან შეძენილი ცოდნის ნაყოფითაო. თუ ეს ასე ითქმის ისეთ პირებზე, რომლებსაც ესრეთ წოდებული უმაღლესი განათლება მიუღიათ, რაღა უნდა ითქვას ისეთ პირებზე, რომლებსაც სასწავლებელში მართა წერაკითხვა უსწავლიათ და სამეცნიერო საგნებიდან კი ანაბანისებური ცოდნა მიუღიათ. ასეთ პირებს ეკუთვნის სწავლ-განათლების მხრით ჩვენი სამღვდლოების უმეტესი ნაწილი. აი ამიტომ ჩვენი სამღვდლოება, თუ არ სურს თანამედროვე ცხოვრებას ჩამორჩეს ლ სამწყსოს ჯეროვანი სამსახური გაუწიოს, უნდა ცდილობდეს ცოდნა გაიფართოვოს თვითგანვითარების საშუალებით. დღეს სამღვდლოებისაგან მეტს თხოვილობს როგორც საზოგადოება, ისე მთავრობაც. მართა წირვა-ლოცვის ჩარახრახებას და საკურთხის კურთხევას აღარ გვეჯერდებიან. სამღვდლოებას დავალებული გვაქვს სკოლის საშუა-

ლებით მოზარდ თაობას პირველდაწყებითი ცოდნა მივსცეთ; ჩვენგანვე მოითხოვება დაუზარელი და დროს შესაფერი სწავლა-მოდღერებით დიდების ზნეობის განსპეტაკება და სწორე გზის ჩვენება. ყველა ამაების პირნათლათ შესრულება მხოლოდ იმ მოძღვარს შეუძლია, რომელიც გონებითა და ზნეობით თავის მრევლზე გაცილებით მაღლა სდგას. სამღვდლოებას უნდა ახსოვდეს, რომ ვინც სხვის სწავლებას კისრულობს, ის თვითონაც მუდამ უნდა სწავლობდეს. შესახებ სამღვდლოებისათვის თვითგანვითარების საჭიროებისა ამ ბოლო დრომდე ბევრი არაფერი თქმულა და არც დაწერილა. ზოგიერთი ჩვენი თანამოძმენი ძლიერ შერიგებოდნენ ამ აზრს, რომ თვითგანვითარების მასალათ ან ხელსამწყობ სრულებით საკმაოა ჟამნ-დავითნი, ლოცვანი და კატეხიზმო, ან კიდე რომელიმე სასულიერო გამოცემა, ხშირათ გაუქრელი ფურცლებით. ი ნება ეს სიტყვები კიდეც იმწუთხოს ვინმემ, მაგრამ რთლის თქმამ არაფერ არ უნდა გააწიწმატოს: მერწმუნეთ, ეს სიტყვები სამღვდლოების უმეტესობას ზეგვებება და ვისაც არ შეეხება ისინი შეადგენენ წვეთს ზღვაში. ეს მოვლენა კარგათ შეგნებული აქვს ჩვენი სამღვდლოების საუკეთესო ნაწილს და ალბათ ამ შეგნებულებამ აღძრა კითხვა შესახებ წიგნთ-საცავების დაარსებისა სამღვდლოებისათვის. ამ დაწესებულებათა საჭიროების საყოველთაოდ შეგნებისათუ სხვა რაიმე წვრილმანი მოსაზრებისა გამო ზოგიერთა საბლადლოჩინოების მღვდლებმა მოისურვეს თავიანთ საბლადლოჩინოებში საკუთარი ბიბლიოთეკების დაარსება. წიგნთ-საცავების დაარსება არა-თუ თითოეულ საბლადლოჩინოში, თითოეულ შტატის ეკლესიასთანაც საჭიროა, მაგრამ წიგნთ-საცავების დაარსებას, ერთმანერთის ჯიბრებას ვარდა, კარგადიდი თანხაც სჭირდება და ვაი თუ ერთმანერთის მიუყოლოლობით ჩვენი წიგნთ-საცავების დაარსების საქმე იმ მდგომარეობაში დარჩეს, როგორშიაც ის ურემი დარჩა, რომელშიაც გედი, კიბო და თევზი შეგებენ. ეჭვი არ არის, ეს ასეც იქნება და თითოეულმა საბლადლოჩინომ ამ თავად კიდეც რომ მოაგვაროს წიგნთ-საცავების დაარსების საქმე, ბოლო უეჭველათ ცუდი ექნება. ამ საქმისათვის მიუცილებლათ საჭიროა შეერთებული ძალა, თუ მთელი ეპარქიის არა, თითოეული მაზრის სამღვდლოებისა მიანც. სხვა მაზრების შესახებ რა მოგახსენოთ და

შორაზნის მაზრის სამღვდლოების უმეტესი ნაწილი-სათვის-კი ძლიერ დამარჯვებული იქნება წიგნთ-საცავი დ. ყვირილაში დაიარსოს, რადგან იქ ისედაც მთელი მაზრისათვის ბევრი საერთო დაწესებულება არსებობს. ესევე არის აუცილებელი გზა, სადაც უსათუოდ უნდა გაიაროს ზემო მხრიდან ქუთაისში მიმავალმა. დარწმუნებით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ შორაზნის მაზრის ზოგიერთა საბლადლოჩინოს მღვდლებს უფრო შეუძლიათ ისარგებლონ ბიბლიოთეკით დაბა ყვირილაში, ვინემ თავთავისავე საბლადლოჩინოში დაარსებული ბიბლიოთეკით, მით უმეტეს, თუ ეს ბიბლიოთეკები ბლადლოჩინის ბინასთან იქმნენ. რომ სამაზრო ბიბლიოთეკის დაარსება დაბა ყვირილაში ერთი სამათ უფრო იაფად დაუჯდება თითოეული ეკკლესიის კრებულს ლ მასთან ბიბლიოთეკაც უფრო მდიდარი, დღეგრძელი და ნაყოფიერი იქმნება, ამისი დამტკიცება არაფისთვის საჭირო არ უნდა იყოს. საჭიროა მხოლოდ ის, რომ ამ კეთილი განზრახვის საქმეთ ქცევას სამღვდლოება რაც შეიძლება დროით შეუდგეს.

მღ. ს. ჭუმბურიძე

წერილი რედაქციისადმი.

ამ ბოლო დროს რუსეთში შესამჩნევათ იღვამს ფეხს ფგრეთ წოდებული „საკვირაო სახალხო კითხვები“. ეს საკვირაო კითხვები იმართება როგორც ქალაქებში, ისე სოფლებშიაც. კითხულობენ მეცნიერების სხვა-და-სხვა დარგიდამ; სარწმუნოება-ზნეობრივი სწავლა, ისტორია, გეოგრაფია, ასტრონომია (ვარსკლავთ მრიცხველობა) მათემატიკა, მედიცინა (სამკურნალო სწავლა), ლიტერატურა და მრავალი სხვა... აი საგანი სახალხო კითხვებისა. რამოდენიმე წლის თითქმის შეუწყვეტელმა საკუთარმა გამოცდილებამ ღრმად დამარწმუნა, რომ ამ კითხვებს, რომელთაც, უნდა ესთქათ, მდაბიო ხალხი მუდამ ბლომად ესწრება, ხალისით და გულმოდგინეთ აღევნებს თვალ-ყურს წაკითხულ საგანს, განსაკუთრებით მაშინ, თუ საკითხი ადვილი, გასაგები ენით არის დაწერილი, ლექტორი ლაზათიანათ კითხუ-

ლობს და ამასთანავე—თუ ეს კითხვა ჯადო-ფარნის შემწვობითაც სურათდება,—დიდი სარგებლობა მოაქვს ხალხის გონებისა და ზნეობისათვის. ჩემის აზრით ჩვენი ქართველი ერის გამოსაფხიზლებლათ, მისი ზნეობისა და გონების გასავითარებლათ, კარგი იქმნება, ქართულ ენაზე ამისთანა კითხვებს რომ ვმართავდეთ. რასაკვირველია, სოფლებში ეს არაა ადვილი საქმე. უნდა იკისრონ მღვდლებმა (ახალგაზრდა განათლებულებმა) და სოფლის მასწავლებლებმა, როგორც სოფლის მოწინავე, შეგნებულმა და განათლებულმა პირებმა. ამით მღვდლები დიდს სარგებლობას მოუტანენ თავის ხალხს, ყველას სიყვარულსა და პატავისცემას დაიმსახურებენ და აცილებიან იმ—შეიძლება რამოდენათმე მართალს—ჩვენი ხალხის ზოგიერთ ნაწილის და ინტელიგენციის შეხედულობას ჩვენზე, რომ ჩვენ, მღვდლები ვითომც «მარტო მეტაბლენი ვართ». ჩვენ ამგვარ სასარგებლო მოქმედებას განსაკუთრებითი ყურადღება უნდა მივაქციოთ ახლა, როდესაც, როგორც ხმები დადის, ჩვენი ქვეყნის ზოგიერთ კუთხეებში არასასიამოვნო მიმართულება იღვიძებს და ცუდი დამოკიდებულება იჩენს თავს მღვდლებსა და მრევლს შორის.

მაგრამ ამ სასარგებლო საქმეში ერთი ფრიად დიდი დაბრკოლება გველობება გზაზე — ეს არის უმექონებლობა საჭირო წიგნაკებისა. რუსულ ენაზე მრავალია ამნაირი წიგნაკები. განსაკუთრებით ბევრსა ბექტაშის ამგვარ წიგნაკებს „უმაღლესი ბრძანებისამებრ დაარსებული მუდმივი კომისია სახალხო კითხვათა“. ურიკო არ იქნება, ვისაც ძალა შესწევს, ამისთანა წიგნაკებს თარგმნიდეს ქართულ ენაზე.

გიგზავნით ამასთან პირველ ჩემ ნაშრომს წმინდისა და საკვირველთ მოამქმედის ნიკოლოზის ცხოვრების თარგმანს რუსულიდან ქართულად. იმედია დაბეჭდავთ მას და მით გააცნობთ ჩვენ ხალხს ამ შესანიშნავი წმინდანის ცხოვრებას.*)

მღ. ბ. კახანაძე.

*) ჩვენ უკვე შეუდევით ბექტაშის ხალხისათვის სასაუბრო საკითხავებისას.

დიდის სიამოვნებით ვასრულებთ მამა ბესარიონ კაპანაძის სურვილს. იმედია ჩვენი სამღვდლოება მიიღებს მონაწილეობას ამ საკეთილო საქმეში და შეძლებისა-და-გვარად დაგვეხმარება.

რედ. დეკ. ლაბაშიძე.

ახლად შობილს ჭრისტეს აკვანთან.

(საშობაო მოთხრობა მრგვების თავგანისცემაზედ)

(შემდეგი*)

ორი საათის განმავლობაში აქლემი ჩქარის ნაბიჯით მიდიოდა აღმოსავლეთისაკენ. ამ ხნის განმავლობაში მგზავრს თვისი, მდგომარეობა არ შეუცვლია: არც მარჯვნივ და არც მარცხნივ არ მიუხედავს. სივრცე უდაბნოში განიზომება არა მიღებითა და ვერსებითა, არამედ საათობითა და მანძილობითა: სამ-ნახევარი ვერსი შეადგენს საათსა და 15—20 ვერსი-კი—მანძილსა; მაგრამ ეს აქლემისათვისაა მხოლოდ დანიშნული. ნამდვილს სირიულის ჯიშის აქლემს შეუძლია გაიაროს საათში ნელის ნაბიჯით სამი ვერსი; მისი სიარული ჩქარი ქარზე მალა. ჩქარის მოძრაობისა გამო სანახავიც იცვლება. ჯებელი გაჭიმულიყო დასავლეთის ცისკიდურის გასწვრივ, თითქო თეთრ-მუქი არშიაა. აქა-იქ მოსჩანდნენ თელოები; გარშემო ქვიშა იყო, ხან ლბილი და ხან ლიბისებური. ჰაერიც შეიცვალა: მზე რაც მალა იწეოდა, იმდენად დილის ნამს აშრობდა, დილის ნიავს ჰფანტავდა და ნიავს ატფობდა. სივრცე სიგანით როგორც რძე ისე მისი სხივებიდან მოსჩანდა დედა-მიწა, ცა სრულიად გაბრწყინებულიყო.

ორი საათი კიდევ იარა ჩვენმა მგზავრმა, არც გაჩერებულა და გზიდანაც-კი არსად მიუხვევია. მცენარეულობა სრულიად აღარ იყო. აწი ყველგან ქვიშის მეტი არა-იყო-რა. ჯებელი თვალიდან მიეფარა. აჩრდილმა, რომელიც ადრე მგზავრის მხლებელი იყო, ჩრდილოეთისაკენ გადაიწია; რადგან გაჩერებით არსად გაჩერებულა მგზავრი ამისათვის იგი რაც დრო გადიოდა უფრო და უფრო მოუთმენელობას გრძნობდა.

უნდა ვიცოდეთ ის, რომ სასიამოვნოდ დროს გასატარებლად უდაბნოში არავინ არ წავა. მხოლოდ ცხოვრებისა და შრომის მოთხოვნილებანი აიძულებდნენ ადამიანს იქ მოგზაურობასა. იქ ყველგან საძაგელი გზებია. თვით გამობრძმევებულის შეიხის გულიც-კი შიშს იგრწნობს როდესაც ის ერთია ამ უგზო-უკვლო სივრცეში. აგრეთვე ეს კაციც, რომელმაც ჩვენი ყურადღება მიიქცია, სიამოვნებით

*] იხ. „მწევესი“ № 23—24, 1902 წ.

დროს გასატარებლად არ მოგზაურობდა იქა. არც-თუ ვინმე მწირსა ჰგავდა იგი, რადგან ერთხელაც არ მიუხედნია უკან. ამისთანა მდგომარეობაში შიში და ცნობის მოყვარეობა ერთი მეორეში ირევიან ხოლმე; მაგრამ იგი-კი ამათ არც ერთს არ გრძნობდა. როდესაც კაცი მარტოდ მარტოა ამხანაგობა მისთვის ძვირფასია: ძალღი დაახლოვებული მეგობარია, ცხენი—ამხანაგი, რომელთაც აღერსიანად ეპყრობიან. აქლემი ამავს ყველას მოკლებული იყო, არც ნახი ხელის გადასმა და არც აღერსიანი სიტყვა.

სწორედ შუადღე იქმნებოდა, რომ აქლემი თვისის ნებით შეიწერდა და საბრალოთ ამოიკვნესა, ეს ნიშანია ან უზომო ტვირთისა და ან დასვენებისა. მგზავრი შეიშმუნა, თითქო ახლა გამოედვიდაო. მან გადასწია თვისის კარვის ფარდასა, დაიწყო ცქერა, ყურადღებით მიათვალ-მოათვალიერა გარემო. მერმე ღრმად ამოიოხრა, თავი გაიქნია თითქო უნდა თქვასო: მადლობა ღმერთს, დაბოლოს ველირსეო! ხელები გულზედ გადაიჯვარდინა, ძირს თავი ჩაღუნა და ლოცულობდა. აასრულა რა მან ეს კეთილ-შობილური მოვალეობა მოემზადა აქლემიდან ჩამოსახდომათ. მისი გულიდამ აღმოხდა ის ხმა, რომელიც ხშირად სმენია იობის საყვარელს აქლემსა,—იკ—იკ! დაჩოქების ნიშანია. აქლემი დაემორჩილა პატრონსა, მგზავრმა ფეხები დააქირა მის ღინდლის კისერს, იშვირა და გადმოხტა იქიდან ძირს, ქვიშაზედ.

II სმის მოგზაურის შესყვდრა.

ის კაცი, რომლის დანახვა ახლა შესაძლებელი იყო, საოცარის მოყვანილობის იყო, თუმცა არც თუ-ისე რიგად მაღალი, მაგრამ ძალზე ღონიერი. კუფის დასამაგრებელი ზონარი რომ შემოიხსნა თავზედ, სახე მრთელად გამოუჩნდა, ძირს კალთები ჩამოუშო, სახე კარგი გამომეტყველების ჰქონდა და თითქმის ნეგრის სახეს მოგაგონებდათ; მაგრამ დაბალი, ფართე შუბლი, კენივით ცხვირი, დიდრონი თვალები, ხშირი, მოვლვარე და კულულებათ მხრებზე დაყრილი თმები—ესენი ყველა დიდი კაცის ნიშანი იყო. ასეთი იყვნენ ფარაონები და პტოლომეები. ასეთი იყო აგრეთვე მისრამი, ეგვიპტელების მამათ-მთავარი. მას ტანთ ეცვა ქანისი, ვიწრო სახელოებიანი თეთრი, ბამბის პერანგი, გულ ამოჭრილი,

ზემოთ-კი—აბა. მისი ფეხთ-საცმელები იყო ღვედე-ბიანი სანდლები. ქანისზედ ქამარი ჰქონდა შემორტყმული. რადგან იგი მარტოდ-მარტო იყო და უდაბნო კი სავესე იყო ლომებითა და ვეფხვებითა იფიქრებდით რაიმე იარაღი ექნებოდა ამ კაცსაო, მაგრამ მას ჯოხიც, აქლემის გასარევი, კი არ ჰქონია ხელში. აქედამ ჩვენ ის უნდა დავსკნათ, რომ მის მოგზაურობას სხვა გვარი მნიშვნელობა ჰქონდა; ის ან ძრიელ ყოჩაღი იყო, ანუ სხვის მფარველობის ქვეშე იმყოფებოდა. მისი თანამგზავრი გაყუჩებული იყვნენ რადგან მგზავრობა გრძელი და მოსაქანცავი იყო. უდაბნოს კიდევებისაკენ მგზავრი ხშირად იხედებოდა; როდესაც მისს სამზღვრებს თვალთ გარს შემოივლიდა სახეს შეიქმნებინდა და ვინც დაუკვირდებოდა მისს სახეს მოლოდინის გრძნობას ამოიკოხხვდა; კარგი დამკვირვებელი იმასაც-კი გამოიძღვა და რამ აიძულა ეს კაცი ამ შორეულს ქვეყანა მისვლას.

მგზავრი თუმცა სასოწარკვეთილივით იყო, მაგრამ უეჭველი იყო რომ იგი ვიღაცას მოელოდა. იგი მოვიდა კარავთან და ამოიღო იქიდან ღრუბელი და ღინიანი მათარა, რომლითაც გამოზანა აქლემს ყური, ნესტოები და ტუჩი. ეს რომ გაათავა აიღო მრგვალი თეთრ-წითელ ზოლებიანი ტილო, წნელების კონა და გრძელი ჯოხი. პატარა ჯოხები ისე იყვნენ დაკეცილი, რომ გავეშალა კაცის სიმაღლემდე უწევდენ. დიდი ჯოხი მიწაში ჩაასო და მის გარშემო მოკლე ჯოხები შემოუსო, აიღო ტილო და გადაათარა ზემოთ იმათ, ასე რომ ხელად გაჩნდა სახლი თუმცა არა მისი სასახლეს მგვანე. ამოიღო კიდევ ფარდაგი და ვააგო მის ქვეშ. მერე ერთხელ კიდევ შეხედა ნამეტანის ცნობის-მოყვარეობით არე-მარეს. გაიხედა და ერთი კუთხიდან მოცუნცულებდა მელა, შეხედა ცაში და იქ დაინახა არწივი, რომელიც ცის სივრცეში წრეს აკეთებდა. მერე მოუბრუნდა აქლემს და უდაბნოს ენაზედ წასჩურჩულა ყურში: „სახლამდის ჯერ შორსაა, ქარზედ უმღალესო მეგობარო,—მაგრამ ჩვენთან არს ღმერთი. მოვითმინოთ.“ ამის შემდეგ ამოიღო ხურჯინიდან რამოდენიმე თავეული, ჩასდო თოფრაში და აუღო აქლემს ტუჩზე. როდესაც ნახა რა სიხარბით შეექცეოდა მისი აქლემი საკვებს ერთი კიდევ გახედა გაღმა მხარისაკენ მან.

—ისინი მოვლენ, ნელა წარმოათქვა მან, ვინც მე

აქ მომიყვანა, ისე მოიყვანს მათაც აქა. უნდა მოვამზადო რამე.

ყუთილამ ამოიღო მან საჭმლის ჭურჭელი, დაფნის ძაფებიდან მოწნული მათარა; პატარა ღვინიანი მათარები; ცხვრის ლორი, ბრაწეული, ფინიქსები არაბეთს მოწეული, დავითის ყველი და გაფუებული პური. ყველა ეს მოალაგა მან კარვის წინ ფარდაზე, დაბოლოს სამი აბრეშუმის ხელსახოციც გაფინა, მისთანა ხელსახოცები, როგორცაც აღმოსავლეთის მდიდარი ხალხი ხმარობს იჯრის დროს მუხლებზე გადასაფარებლად. სჩანდა მის მოტრაპეზენი სამნი უნდა ყოფილიყვნენ.

ყველაფერი მზად იყო როდესაც ის გარედ გამოვიდა და აღმოსავლეთისაკენ შავი წერტილი დაინახა, ის გაქვავდა მის დანახვავედ: თვლებს აცეცებდა და ტანში ჟრუნტელი უვლიდა თითქო როგორც უხილავმა ძალამ შეაშფოთაო. წერტილი გადიდდა და ხელის გულის ტოლა გადიქცა. პატარა ხანმა გაიარა და გამოჩნდა კარვიანი აქლემი. მაშინ ეგვიპტელმა ზეცას შეხედა. „ერთი მხოლოდ ღმერთია დიდიო,“ წარმოსთქვა თვალ-ცრემლიანმა მოწიწებით.

მგზავრი თან-და-თან ახლოვდებოდა და ბოლოს შეჩერდა. ის იყო გონს მოვიდა ის. განცვიფრებული შეჰყურებდა იგი დაჩოქებულს აქლემს, კარავსა და კაცსა. მან გულს ხელები გადაიჯვარადინა, თავი დაღუნა და უხმოდ ლოცვა იწყო, შემდეგ გადმოხტა აქლემიდან და ეგვიპტელისაკენ წავიდა. ცოტა ხანს ერთი მეორეს შეჰყურებდნენ და მერე-კი გადაეხვივნენ ერთმანერთსა.

—მშვიდობა შენდა ჭეშმარიტის ღვთის მსახურო, სთქვა მგზავრმა.

—შენცა მშვიდობა და სალამი ჭეშმარიტის სარწმუნოების ძმაო, მხურვალედ მიუგო ეგვიპტელმა.

ახლად მოსული იყო ხმელ-ხმელი, მალალი, ჩასხმული სახის, დიდრონი თვალებიანი თეთრ-წვერებიანი. იარალი არც მას ჰქონია. ტანთ ინდოეთური სამოსი ჰქონდა. თავზე თურბანი ეხურა. ტანთ-საცმელი ეგვიპტელს მიუგავდა, განსხვავება მხოლოდ მოკლე აბასა და განიერს პაიჭებში იყო. სანდლების მაგიერ წულღები ეცვა. ტანისამოსი თეთრი ტილოსაგან იყო. ვაჟკაცური მოყვანილობა ჰქონდა. ის იყო ნამდვილი გმირი ილიიადას შესანიშნავი გმირისა. ის თითქო ბრამის სიბრძნით იყო გაჟღერითილი. ეგვიპტელი რომ გაჩერდა თვალთაგან ცრე-

მლები სდიოდა. „მხოლოდ ღმერთია დიდიო“ სთქვა მან. „და ნეტარ არიან მსახურნი მისნი,“ მიუგო ეგვიპტელმა. „მაგრამ მოვიცადოთ,“ დაუმატა მან, „აგერ მესამეც მოდის“.

ისინი ჩრდილოეთისაკენ იხედებოდნენ, საიდანაც გემივით მოდიოდა აქლემი იმათკენ. სადაც იყო ისიც მოვიდა.

—მშვიდობა შენდა ძმაო ჩემო, უთხრა მან ინდოელს და გადაეხვია კისერზე.

—იყავნ ნება უფლისაო! მიუგო ინდოელმა.

ეს უკანასკნელად მოსული სრულიადაც არ ჰგავდა ამ ორსა. ის უფრო ნაზი აგებულობისა იყო; სახე თეთრი ჰქონდა, ხუჭუჭა თმები გვირგვინს ჰგავდა; მის შავ თვალებში იხატებოდა მისი კეთილშობილური სული. თავშიშველა ღ უიარალო იყო. ტანისამოსი უფარავდა კისერს, ხელებს და ფეხებს. ფესთ სანდლები ეცვა. 50 წლის იქნებოდა. ის იყო ათენიდამ.

ეგვიპტელთან მისალმების შემდეგ უკანასკნელმა სთქვა: პირველად მე მომიყვანა აქა სულმა. აქედამ ვსცან რომ მე ჩემის ძმების მსახურად ვარ დანიშნული. კარავი მზადაა. ნება მიბოძეთ ავასრულო ჩემი მოვლიეობა.

ეგვიპტელმა ორთავე შეიყვანა კარავში, სანდლები მოხადა, ფეხები და ხელები დააბანინა და წარსოცა ფარდავითა.

მერე თვითონ დაიბანა ხელები და სთქვა: «აწ ვიზრუნოთ თვითეულმა თავისა თვისისათვის, ძმებო, როგორც თხოულობს ამას ჩვენი სამსახური, დანაყრდეთ რომ შევასრულოთ ჩვენ ჩვენი საქმე დაღამებამდისინ, თან ერთი მეორეს გავეცნოთ საღაური ვართ ან სახელად რა გვეწოდება».

მან მოუწოდა სერობისათვის ისე რომ ერთი მეორეს პირის-პირ მიჩერებოდნენ. უცებ მათ თავი ძირს დახარეს, პირსჯვარი გამოისახეს და ერთსა და იმავე დროს ხმა მალლა წარმოსთქვეს ლოცვა: „ყოვლისა მამა ღმერთო! რაიცა გვექონიან შენია; მიიღე მადლობა ჩვენგან და გვაკურთხე ჩვენ, რათა განვაგრძოთ შენის ნების აღსრულება». უკანასკნელის სიტყვების შემდეგ აიხედეს მათ ზემოთ და განცვიფრებით შჰხედეს მათ ერთი მეორეს. თვითეული მათგანნი იმ ენაზედ ზარმოსთქვამდა, რომელიც მათ არასოდეს სმენიათ და ერთმანეთის სიტყვები მაინც გაიგეს. სასწაულებრივი მღელვარებისაგან მათი სული აღფრთოვანებულიყო, რადგან სცნეს მათ-შორის ღვთის არსებობა.

მდ. კ. ანთაძე.

(შემდეგი იქნება)

ახალი ამბები და შენიშვნები.

* * არაკად არის ნათქვამი: ბლიაძე, მარჯვენა ყური სად გაქვსო? იმანაც მარცხენა ხელი გადმოიღვა თავზე და ძლივს მოიკიდა ხელი მარჯვენა ყურზე და უჩვენა სადეთკენ ება მარჯვენა ყურიო. სწორეთ ბლიაძისებურათ იქცევიან თფილისის ქართული გაზეთები. ახალ-სენაკიდან სოხუმამდის და ჩრდილოეთით ტუაპსემდე რკინის-გზის გაყვანის საქმის გადაწყვეტა სამი თვის წინეთ „მწყემსი“-ს გაზეთში იყო გამოცხადებული. ჩვენი ქართული გაზეთები-კი ახალ ამბავად ბეჭდავენ სამი თვის შემდეგ ამ ძველ ამბავს რუს. გაზეთებიდან...

* * კავკასიის საიმპერატორო სამკურნალო საზოგადოებამ ნება მიიღო სახალხო კითხვათა კომისიისაგან და სიფხიზლის საზოგადოების კომიტეტისაგან გამართოს ხოლმე სახალხო აუდიტორიაში სახალხო ლექციები ჰიგიენის შესახებ. ამ ღღებში სამკურნალო საზოგადოების წევრთა კრებამ მოისმინა ამის შესახებ გამგეობის მოხსენება და დაადგინა, დაავალოს გამგეობას მოითხოვოს მთავრობისაგან ნებართვა, რომ სამკურნალო საზოგადოებას აღნიშნულ ადგილში ლექციების გამართვა შეეძლოს ხოლმე.

* * ქალაქის გამგეობას აზრად აქვს, მადათოვის კუნძულის გვერდით მტკვრის მარჯვენა ტოტი მიწით ამოაყოს და ზედ ბალი გააშენოს. ქალაქის გამგეობამ ინჟენერ კოგნოვიცკის მიანდო, გამოიანგარიშე რა დაჯდება ამ განზრახვის შესრულებაო. კოგნოვიცკიმ ქალაქის გამგეობას წარუდგინა ხარჯთაღრიცხვა. მისის გამოანგარიშებით, მტკვრის ტოტის ამოსავსებად 150,000 მანეთი არის საჭირო. ოსტატურად.

გამოუგონიათ ფულების დახარჯვის ღონე! განა ორ წელიწადში რაც მიწა გამოაქვსთ ქალაქიდან ორ აქდენ ადგილს არ ააყვებს?!

* * ტფილისის მაზრაში, როგორც ოფიციალურ ცნობებიდან სჩანს, 70,240 სული მცხოვრები ყოფილა. აქედან ჯარი და დროებით მცხოვრები—8,366, დარჩა 61,874 სული. ქართველი ყოფილა 31,955 სული, სომეხი—9,398, რუსი—9,203, თათარი—7,271, გერმანელი—4,232, ბერძენი—3,030, ოსი 2,802, პოლონელი—715, სპარსელი—176, ებრაელი—157.

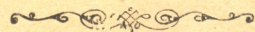
* * ქუჩა-ქუჩა ბევრი იმისთანა კაცები დადიან, რომელნიც ამბობენ რუსეთში მივდივართ და გზის ფული მოგვეცითო. ესენი არიან პროფესიონალური მთხოვრები, რომელნიც ტყუილად იგონებენ რუსეთში გადასახლებას. რუსეთში გადამსახლებელთა დამხმარებელი საზოგადოება სთხოვს ყველას, რომ ამ მთხოვართ არ დაუჯერონ და ვითომდა გადასახლებელად ფული არ აჩუქონ.

* * შინაგან საქმეთა სამინისტრომ საბოლოოდ გადასწყვიტა დაარსოს კავკასიაში დიდი სასოფლო-სამეურნეო კოლონია სულით ავად-მყოფთათვის. კოლონია უნდა გაიმართოს ამიერ-კავკასიის რკინის გზის სადგურ ქობულეთის მახლობლად. ამ უამად ტეხნიკოსთა და მკურნალთა კომისია ადგენენ პროექტს შენობისას და ხარჯთაღრიცხვას 1904 წლისათვის.

კვირას, 30 ნოემბერს, ყოვლად სამღვდელო აღექსანდრემ უკანასკნელად სწირა ფოთის ტაძარში. ეპისკოპოსი გამოეთხოვა თავის სამწყსოს; ნაწირვებს ფოთის საზოგადოებამ გამგეობის დარბაზში საპატივცემულო სადილი გაუმართა. სადილს დაესწრო ქალაქის მოურავი, ადგილობრივ დაწესებულებათა წარმომადგენელნი და სხვანი. ქალაქის მოურავმა საბჭოს მინდობილობით სიტყვით მიჰმართა ეპისკოპოსს.

* * ამიერ-კავკასიის რკინის გზაზე შემოიღება ვესტინჰაუზის ტორმოზები. ამას წინად „კავ.“ სწერდა, რომ ამ ტორმოზების შემოღების გამო კონდუქტორთა რიცხვი უნდა შემცირდეს, ამიტომ 1904 წელს 829 კონდუქტორს დაითხოვენ სამსახურიდანაო. ესლა რკინის გზის გაზეთი, „ვესტ. ზაკავ. ჟელეზ. დოროგ“, სწერს, რომ ეს ამბავი სავსებით არ არის მართალი: კონდუქტორთა რიცხვის შემცირება მართლაც განზრახულია, მაგრამ დათხოვნით არავის დაითხოვენ, არამედ იმათ ნაცვლად, ვინც წავა, ახლებს აღარ მიიღებენ და ასე რამდენისამე წლის განმავლობაში საერთო რიცხვი შემცირდებაო.

* * ამიერ-კავკასიის რკინის გზის გამგეობას განუზრახავს ქიათურის ვიწრო ლიანდაგიან შტოზე მატარებლების ელექტრონით მოძრაობა შემოიღოს.

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ სარწმუნოებასა და კეთილ- ცნებებაზე.

საუბარი დაბადებიდან.

რუსულიდან.

შექმნა.

წიგნი „შექნათა“, თავი ა.

ქრისტიანობის კითხვები და საგნები, რომელთა შესახებ ჩვეულებრივად შეგვიძლია ვთქვათ და ვიპოვოთ ან-და სულაც ვერაფერი გავიგოთ, — და იმავე დროს, უბრალო და უკმაყოფილებელ ცნობისმოყვარეობის მეტს, არავითარ უსიამოვნებას არ ვგრძნობდეთ. მაგრამ არის ისეთი საგნები და კითხვები, რომლებიც ჩვენთვის მეტისმეტათ მნიშვნელოვანია და ისე ღრმად ეხება ჩვენს არსებობას, რომ მთელი სიცოცხლე წამებათ და «სულის მუსვრათ» გადაგვექცევა, უკეთუ ეს კითხვები აუხსნელი და განუმარტებელი დაგვიჩრჩია. ასეთია კითხვები, რომლებიც ჩვენს გაჩენას, ჩვენს ამქვეყნიურ დანიშნულებას და მომავალ ბედის-წერას შეეხება.

როდესაც წარსულს თვალს ვავლებთ და შორეულ დგმათა და საუკუნოებს გავცქერით, — არ შეგვიძლია ჩვენს თავს შემდეგი კითხვები არ დაუყენოთ: საიდან გაჩნდა ქვეყანაზე კაცთა ნათესავი?.. საიდან წარმოსდგა თვით ეს დედა-მიწა და მთელი ქვეყნიერება?..

ხოლო, როცა აწმყოს ვაკვირდებით, — ვგრძნობთ საჭიროებას ვიცოდეთ, თუ რისთვის ვართ ამ ქვეყნად დადგენილი და აქ რა დანიშნულებას უნდა ვასრულებდეთ; რადგან, შესაძლებელია განა ჩვენი არსებობა უბრალო შემთხვევითი მოვლენა იყოს, უმიზეზო და უმიზნო? პირ-იქით, უექველია, მას შემოქმედების საერთო გეგმაში ცხადი და განუსაზღვრელი მიზანი უნდა ქონდეს; თუ ასე არ იყოს,

მაშ რად აქვს კაცს მინიჭებული ეს საუცხოვო ძალები: გრძნობა, ნება და გონიერება?..

უკანასკნელი, თუ ჩვენს გონების თვალს მობავლისკენ მივაქცევთ, — რაღაც უძლეველს და მწვავეს სურვილს ვიგრძნობთ — ამ მომავალს ფარდა ახვადოთ და შევიტყოთ, თუ რა მოგველის საიქიოს, საფლავს იქით, საუკუნეთა საიდუმლო სიღრმეში?

მოაზრე ადამიანები მუდამ-დროს იმის ცდაში იყვნენ, რომ ეს კითხვები რაიმე გზით ახსნათ და განემარტათ, მაგრამ ყველაზე უუბრძენესნი მათ შორის, ათას გვარ ცდისა და მეცადინეობის შემდეგ, მხოლოდ იმ რწმენამდის მიდიოდნენ, რომ ამ-გვარი კითხვის რიგიანი ახსნა-განმარტება არამც-თუ კერძო პირების გონებას, არამედ მთელ კაცობრიობის შეერთებულს გონებრივ ძალებსაც-კი ბევრად აღემატება, და რომ ამ კითხვების აღსნა მხოლოდ მღვთისაგან შეგვიძლია მივიღოთო.

მარტო ერთი ბიბლია, «დაბადება» გვაწვდის ამ შემთხვევაში სასურველს და საჭირო ნათელს. ის თვალწინ გვიშლის კაცობრიობის საერთო ისტორიის დიდებულ სურათს და მის მომავალ ბედის-წერის შესახებ უქველ საბუთებს იძლევა.

წიგნი „შექნათა“ პირველი წიგნია მოსე წინასწარმეტყველის ხუთ წიგნთა შორის; და, როგორც თვით ამ წიგნის სახელი გვიჩვენებს, იგი არის წიგნი იმის შესახებ, თუ რაც შეიქმნა, ანუ გაჩნდა. იგი ჩვენ ყველა ნივთების გაჩენაზე მოგვითხრობს. ამ წიგნიდან ვცხოვობით, რომ ღვთის სიტყვის ძალით ყველაფერი არაფრისაგან გაჩნდა და ის, რაც წინეთ უჩინარი იყო, ხილული შეიქმნა. (ებ., თ. X მ. 3).

შეგვირდეთ აზრით შემოქმედების დიდებულ და საოცარ სურათზე. შემოქმედისადმი მოწიწებით გამსჭვალულთ წავიკითხოთ საღმრთო მწერალის მოთხრობა იმის შესახებ, თუ როგორ წარმოსდგა ღვთის ერთი სიტყვით არაისაგან ათასგვარი სულიერი არსება, რომელსაც სიცოცხლე მისთვის მიუღია, რომ თვისი გამჩენის ძლიერება და მოწყალება აღიღოს.

„დასაბამად ქმნა ღმერთმან ცა და ქვეყანა.“
ქმნა ღმერთმან, — აი სიტყვა, რომელსაც მარტოდ მხოლოდ შეუძლია აღსნას არსებობა მთელის ქვეყნიერობისა და იმისი, რაც ქვეყნიერებაში არსებობს. არის ღმერთი; და ეს ღმერთი შემოქმედია ყოვლის არსისა: აქ სრულს და საბოლოო

პასუხს ჰპოებს ის კითხვა, რომლის შესახებაც ისე სამარცხვინოთ ბრკოლდებოდა ყოველთვის სიბრძნე კაცობრივი, როდესაც მის ასაღსნელათ ათასგვარ პასუხს თხზავდა, ერთს—მეორეზე უფრო უაზროს, უმახინჯეს და ზოგჯერ სასაციინოს.

არცერთი იმ ხანმოკლე არსებათაგანი, რომელნიც ქვეყნიერობას მუდამ მოძრავ სცენაზე ჩნდებიან და ჰქრებიან, თვის არსებობის მიზეზს თავისთავში არ შეიცავს, რადგან თვითეული მათგანი სხვა რომელიმე არსებისაგან წარმოებს. მაშასადამე, სჩანს, რომ ეს მიზეზი სადმე სხვაგან, ამ არსებათა გარეშე უნდა ვეძიოთ; მას ვპოვებთ ღმერთში. მართლაც, მისი სახელიც ასეთია—იეგოფა, რაიც, ებრაულ ენიდან, ნიშნავს: „მე ვარ, რომელი ვარ“ (გამოსვლათა, თავი გ. მუხ. 14), ე. ი. იგია საუკუნო არსება, რომელიც თავის არსებობის მიზეზს თავის-შორისავე შეიცავს. ყველაფერი, რაც არსებობს, მისგან სწარმოებს; მისით სძლებს და მას უბყრია მთელი ქვეყნიერობა. წართმევა ამ პირველ საფუძვლისა ნიშნავს ყოვლისავე გაქრობას და არარაობაში დაბრუნებას.

ღმერთმა ქმნა, ე. ი. უბოძა არსებობა ყოველსავე მას რაც მანამდის არ არსებობდა. არც ერთ არსებას, არც ერთ ქმნილებას, არც-ვითარს ნივთიერებას არ შეეძლო თავისთავათ არარაისაგან წარმომდგარიყო; რადგან არაფერს არ შეუძლია რაიმე წარმოშობოს. მარტო ღმერთმა, ყოვლის შემძლე და საუკუნო არსებამ, გამოიწვია თავის შემოქმედებითი სიტყვით ყველაფერი არაფრისაგან.

ყველა ქმნილებაზე უწინ არსებობდა მხოლოდ უფალი ღმერთი, არსებობის იმ საუცხოვო სისრულით, რომელიც თავის მიზეზს და საბოლოო მიზანს თავის შორისვე შეიცავს. თავის უსაზღვრო ნეტარებისათვის მას არ ეჭირვებოდა არაფერი, რაც მის გარეშეა. მას არაფერი არ ავალებდა რამე შეექმნა. ამიტომაც ქვეყნიერობის გაჩენა მხოლოდ მისი თავისუფალი ნების, სიბრძნისა და ძლიერების შედეგია. თუ მან არსებობისადმი მოგვიწოდა,—ეს მხოლოდ მისთვის, რათა თავისი დიდების და საუკუნო ნეტარების მოზიარე გავეხადეთ.

ჩაფიქრებისათ როდისმე ყოველსავე ამას, ძმანო! და თუ ჩაფიქრებისათ, გამსჭვალულხართ თუ-არა მოწიწებით, შიშითა და მადლობის გრძობით იმ პირველ წყაროსადმი, რომლისგანაც ყოველ გვარი სიცოცხლე მომდინარეობს?..

ადამიანთა ენაში არ მოიპოვება სიტყვა, რომლითაც შესაძლო იყოს იმ უფსკრულის განსაზღვრა და გამოხატვა, რომელიც ღმერთსა და კაცთ-შორის არსებობს. და მართლაც: რა არის ღმერთი და რაა კაცი?!

იგი საუკუნოა, ე. ი. მისი არსებობა არც ერთი ათას, ასი ათას და მილიონ წლოებით არ გაიზომება; იგი უსაზღვროა და უსაზღვროთ სრული არსებაა. ადამიანი კი—უსრული და ხანმოკლე არსება. ღმერთი თავისთავად არსებობს, მისი სიცოცხლის წყარო თვით მასშივეა. ადამიანი-კი სრულიად უმნიშვნელო არსებაა, რომელიც მარტო ღვთის ნებისა და ყოვლად შემძლებელობის წყალობით არსებობს. ამის შემდეგ განა ცხადი არაა, რომ ადამიანი მთელი თავისი აზრებით, სურვილებითა და გონებით ღვთისადმი უნდა მისწრაფებოდეს, ღვთისკენ უნდა იყოს მიმართული მისი გული და გონება?..

მაგრამ ნამდვილათ-კი ასეა, თუ არა?..

ოჰ, რა ძნელი და საშიში მოსაგონია, ძმანო, რაც ნამდვილად ჩვენ-შორის ღვთის შესახებ ხდება!

ადამიანი—ეს ნამდვილი არარაობაა, ზოგჯერ რარიგ ბედავს ღვთის წინააღმდეგობას, იმ ღვთისა რომელშიაც მისი სიცოცხლე, მისი სულთქმა და ყველაფერია!.. «მაგრამ, განა ეგ შესაძლოა, ნუ-თუ გაბედავს ვინმე თავის გამჩენს წინააღმდეგობა გაუწიოსო»,—იქნება იფიქროთ თქვენ. მაგრამ ურწმუნობა და უკეთურება, განა ეს ღვთის წინააღმდეგობა არ არის?.. ხოლო ცოდვები და უსჯულოებანი, განა ესეც ღვთის წინააღმდეგობა არ არის?!

დააკვირდით, ძმანო, და სცანით რომ ყოველსავე ამას მარტო ჩვენ, ეგრეთ წოდებული უმაღლესი არსებანი ვბედავთ; უმდაბლესი არსებანი-კი, როგორცაა მაგალითად მთელი არა მეტყველი ბუნება, მტკიცედ ადგიან შემოქმედისაგან მოცემულ კანონებს... განა რომ კეთილათ ვხმარობთ ღვთისაგან მოცემულ ნიქსა?!. იკითხება: გვაქვს-ლა უფლება ჩვენს თავს უუმაღლესი და უუსრულესი არსება, ქმნილებათა გვირგვინი ვუწოდოთ?!

ს. გორგაძე.

(შემდეგი იქნება)

ც ხ ო გ ე ბ ა

წმიდის მამის ჩვენისა

ნიკოლოზ საკვირველთ მოქმედისა.

წმიდა ნიკოლოზ საკვირველთ მოქმედი დაიბადა მცირე აზიაში, ლუკიის მხარეში, ქ. პარში 257 წ. მისი მშობლები, თეოფანე და ნონა, ქრისტიანები იყვნენ; სიმდიდრე კარგი ჰქონდათ და მათხოვარნი და ლატაკნი—დიდათ ებრალებოდნენ. მათ შვილი დიდხანს არ ჰყავდათ, ამიტომ მხურვალეთ ევედრებოდნენ ღმერთს გაებედნიერებია იგინი შვილიერობით. ღმერთმა ისმინა მათი ლოცვა, მისცა მათ ძე, რომელსაც მშობლებმა ნიკოლოზი უწოდეს. პატარაობიდანვე ემჩნეოდა წმიდა ნიკოლოზს ის კეთილსასოება, რომლითაც იგი შემდეგში იდიდა ღვა ისა და კაცის წინაშე. მას სამღვთო წერილის კითხვა და ეკლესიაში სიარული ფრიად უყვარდა და უკტეს დროს ატარებდა ლოცვასა და ღვთის ვედრებაში. კეთილმორწმუნე მშობლები დიდათ დაეხმარნენ შვილის ამნაირ ხასიათს. კეთილი ლაპარაკით და სამღვთო წერილის კითხვით პატარაობიდანვე განუფითარეს მას ამნაირი მიმართულება. მათი მოძღვრება ღრმით ჩაენერგა უმანკო გულში წმ. ნიკოლოზს. პატარაობიდანვე შეიყვარა მან უმცროსი ძმანი თავისი—გლახაკნი: არასოდეს არ გაიგლიდა მათ ახლო ისე, რომ რამე სანუგეშო სიტყვა არ ეთქვა, ან მოწყალება არ მიეცა მათთვის. ნიკოლოზის მკვიდრი ბიძა, პატარის ეპისკოპოზი ნიკოლოზი, რომელიც ხედავდა თავის ძმისწულის კეთილ ცხოვრებას და ხასიათს, ურჩევდა მის მშობლებს შეეწირათ თავისი შვილი ღვთის მსახურებისათვის და როცა იგინი ამაზე დაითანხმა, მან აკურთხა ის მღვდლათ, როდესაც წმიდა ნიკოლოზს ხელდასხავდა, აღივსო ძალითა წინასწარმეტყველისათა, მიუბრუნდა ხალხს და უთხრა: „ძმანო, მე ვხედავ ახალ მზეს, აღმომავალს ქვეყანასა ზედა, რომელსაც ნუგეში მოაქვს ყოველთა დამაშვრალთათვის. ნეტარ არს ის სამწყსო, რომელსაც იგი უწინამძღვრებს; იგი განუმტკიცებს მას სარწმუნოებასა ღვთისასა; დააყენებს მას ცხოვრების კეთილ-გზაზე და იქნება მტკიცე შემწე და მფარველი ყოველთა შეწუხებულთა და შევიწროებულთა.“ მთელი ცხოვრება წმიდა ნიკოლოზისა ამ წინასწარმეტყველების აღსრულება იყო.

არაოდეს არ დაუგდია მას შემწეობა ღირებოდა და გაჭირვებულთა; მფარველობა შევიწროვებულთა და უბედურთა, განმტკიცება ქრისტეს სარწმუნოებისა მათში, ვისაც ხედავდა, რომ ეს სარწმუნოება სუსტი ჰქონდა და აღსრულება მოწყალებისა და სიყვარულისა ყოველი კაცისადმი.

ერთხელ წმიდა ნიკოლოზის ბიძა წავიდა იერუსალიმში წმიდა ადგილების თაყვანისაღებად და ეპარქიის მართვა ჩააბარა თავის ძმისწულს. ამ დროს წმიდა ნიკოლოზს მშობლები დაეხოცნენ. მთელი თავისი აუარებელი ქონება, რომელიც მშობლებმა დაუტოვეს, მან მოახმარა კეთილ საქმეებს:—დაურიგა ღირებოდა, ლატაკთა და დავრდომილთა. ამასთანავე წმიდა ნიკოლოზი, ვინაიდან მან კარგათ იცოდა და ესმოდა მცნება უფლისა, რომელიც გვიბრძანებს გავსცემდეთ მოწყალებას დაფარულათ და არ ვეძიებდეთ სახელსა და დიდებას კაცთაგან, ცდილობდა, რომ მათ, ვისაც იგი ასე იბრალებდა, არ შეეცყოთ, თუ ის იყო მათი კეთილისმყოფელი. მრავალი ადამიანი იხსნა წმ. ნიკოლოზმა ცოდვისა და სიღარიბისაგან თავისი მოწყალებით. მოგიტხოვრებთ ერთ მის ამგვარ მოწყალებას.

ქალაქ პატარში სცხოვრებდა ერთი ძალიან შეძლებული კაცი. მაგრამ ის სხვა-და-სხვა მიზეზებისა გამო სრულიად გადატაკდა. ამ კაცს ჰყავდა სამი ასული გათქმულნი მთელს ქალაქში თავისი სიმშვენიერე-სილამაზით. ამან, მიჩვეულმა სიმდიდრესა და ფუფუნებას, ვერ შეიძლო გამკლავებოდა მისთვის აუტანელ სიღატაკეს და ამიტომ გადაწყვიტა შეეწირა პატიოსნება და უმანკოება თავისთა ასულთა, რომ ამით მოეპოებოდა საღსარი ცხოვრებისა და სიღარიბეს გაქცეოდა.

წმიდა ნიკოლოზმა, ამ კაცის ამნაირი უბედური მდგომარეობა როგორც კი გაიგო, გადასწყვიტა საჩქაროთ მიშველებოდა მას და გამოეხსნა ის ამისთანა ცოდვილ და სამარცხვინო საქმისაგან. რადგანაც არ უნდოდა მისი ვინაობა გაეგო ვისმე, ის ადგა ღამით, წავიდა ლატაკის სახლში, მივიდა მის ქონის ფანჯარასთან და ეროი ქისა ოქრო შეუგდო ოთახში. ლატაკი რომ დილით ლოგინიდან ადგა, ნახა ეს ოქრო და ისე გააკვირა ის ამ მოულოდნელმა ბედნიერებამ, რომ ვერ გამოერკვა ფხიზლად ხედავდა ამას თუ ძილში. ამ ოქროებით მან თავისი საქმეები გამოასწორა, გამოაწყო და მალე თავისი

უფროსი ასულიც გაათხოვა. ეს რომ წმიდა ნიკოლოზმა გაიგო, ძალიან გაეხარდა და გადაწყვიტა მეორე ქალიშვილის ბედიც ამგვარად მოეწყო. რამდენიმე ხნის შემდეგ მან კიდევ შეუკვლო ღამით ამ კაცს ოქროებით გატენილი ქისა. ამნაირი სასწაულებრივი დახმარებით გახარებული ღატაკი დავარდა მუხლებზე და თვალცრემლიანი მადლობდა უფალს: „მოწყალეო უფალო, ამბობდა იგი, შენ, რომელმან გამოგვისხენ ჩვენ წმიდითა სისხლითა შენითა, ახლა კვლავ გვისხნი მე და ჩემთა ასულთა ცოდვათაგან ოქროითა უცნობისა კაცისათა. მიჩვენე მე, უფალო, ეს ქვეყნიერი ანგელოზი, რომელიც გვისხნის ჩვენ ცოდვისა და წარწყმედისაგან.“ მოხუცმა მამამ გაათხოვა მეორე ქალიშვილიც. ბოლოს ერთ ღამეს კიდევ გააღო ფანჯარა და უცნობ კეთილისმყოფელის ხელმა მესამედ შეაგლო ქოხში ოქროები. ქოხის ღარიბი პატრონი გამოედევნა თავის მფარველს და რომ დაეწია, გაიგო ვინც იყო იგი—წმიდა ნიკოლოზი. დაუვარდა ფეხებში, თვალცრემლიანი მადლობდა და უწოდებდა მას მხსნელად მისთა ასულთა, და მაცხოვრათ სულთა მათთა, რომელნიც, უკეთუ ის არ მიშველებოდა, უნდა დაღუპულიყვნ სულითა და ხორციით; „უკეთუ მოწყალე ღმერთს არ მოველინე შენ ჩვენ გამოხასხნელათ, ამბობდა მოხუცი, მე უსათუოდ ჩავყრიდი ცოდვასა და გარყვნილებაში უღანაშაუროთა და უმანკოთა ასულთა ჩემთა.“ წმიდა ნიკოლოზმა ააყენა ის და ფიცი ჩამოართვა არავისთვის ეამბნა მას ეს ამბავი.

წმიდა ნიკოლოზმა, როდესაც ბიძა მისი წმიდა ადგილებიდან დაბრუნდა, გადასცა მას პატარის სამწყსოს მართვა და თვითონ-კი გაემგზავრა ზღვით პალესტინაში მაცხოვრის საფლავის თაყვანისაცემათ. მგზავრობის დროს ამოვარდა საშინელი ქარიშხალი და ზღვამ საშინელი ღელვა დაიწყო. გემში მყოფნი ყოველ წუთში მოელოდნ დაღუპვას და ზღვის უფსკრულში ჩანთქმას. ამ გარემოებით შეშინებული მგზავრები სულითა და გულით სთხოვდნ უფლის სათნომყოფელს დახმარებოდა მათ თავისი ღოცვით. წმიდა ნიკოლოზი დავარდა მუხლებზე და მხურვალე გულით შესთხოვა ღმერთს გამოეხსნა იგინი უბედურებისაგან. უცბათ ქარი ჩადგა, მზემ გამოანათა და ზღვა დაწყნარდა. ამისმა დანახვამ მგზავრები დიდათ გააკვირვა. წმიდა ნიკოლოზი მოვიდა პალესტინაში, მოიარა იგი და თაყვანისცა მაცხოვრის საფლავს და სხვა წმიდა ადგილებსაც.

წმიდა ნიკოლოზმა დიდხანს დაჰყო პალესტინაში და ბოლოს დაბრუნდა ისევ პატარაში. მივიდა სიონის მონასტერში, რომელიც მისი ბიძის ნიკოლოზისაგან იყო დაარსებული, და აქ მარტოებასა და ღოცვაში უნდოდა მას გაეტარებია დანარჩენი თავისი სიცოცხლე. მაგრამ უფალმა დაუნიშნა მას სხვა გზა, უფრო სასარგებლო ქრისტიანთათვის. ერთ ღამეს წმიდა ნიკოლოზს, როდესაც ის ჩვეულებრივ მხურვალეთ ღოცვილობდა, შემოესმა ხმა: „ნიკოლოზ, თუ გინდა ჩემგან გვირგვინი მიიღო, აიღე შრომა ხალხის მოძღვრისა. მონასტერში განმარტოებით ცხოვრება, რომელიც შენ ამოიჩიე, არ არის შენთვის ის გზა, რომელზედაც შენ შეგიძლია მრავალ კაცს მოუტანო სარგებლობა. წარვედ ხალხში და მის შორის განადიდე სახელი უფლისა და განამრავლე რ ცხვი წვერთა სამეფოისა უფლისა იესო ქრისტესი.“ წმიდა ნიკოლოზი მიხვდა, რომ ღმერთი მას უჩვენებს სხვა ცხოვრებას, რომელიც მან უნდა შესწირის ზრუნვას არა მარტო თავისთვის ცხოვრებაზე, არამედ—მრავალ მორწმუნეთა ქრისტიანულ აღზრდაზე. ის დაემორჩილა უფლის ნებას, დასტოვა მონასტერი და, თუმცა ჯერ კიდევ არ იცოდა, თუ რა საქმეს უნიშნავდა მას ღმერთი, წავიდა ლუკიის უმთავრეს ქალაქ მირონში. ის სულით ღ გულით განმზადებული იყო შეეწირა მთელი თავისი ძალ-ღონე ეკლესიისათვის იმ სარბიელზე, რომელსაც მას უფალი უჩვენებდა. წმიდა ნიკოლოზის მირონში მოსვლის რამდენიმე ხნის წინეთ გარდაიცვალა არქიებისკოპოზი ამ ქალაქისა; ამისათვის ლუკიის მხარის ეპისკოპოზები შეიკრიბნ მირონში გარდაცვალებულ მღვდელთმთავრის მოადგილის ამოსარჩევათ. იმათ ძალიან გაუჭირდათ ამ მოადგილის ამორჩევა, რადგან ვერავის, ვისიც ამორჩევაკი შეიძლებოდა, ვერ ხედავდნ ამ ადგილის ღირსათ. იმისთანა ქალაქისათვის, როგორც იყო მირონი, საჭირო იყო კაცი განათლებული, მჭერმეტყველი და ყველასაგან პატივცემული თავისი კეთილი და წმიდა ცხოვრებისათვის. მათ დიდხანს ჰქონდათ თათბირი—თუ ვინ ამოერჩიათ, მაგრამ ვერას გახდნ.

მღვ. ბ. კახანაძე.

(შემდეგი იქნება)

ბანსხალეა.

მიიღება ხელის-მოწერა 1904 წლისათვის ოც-
კვირულ გამოცემათა მართულს

„მწყემს“-ზე

რუსულ «ПАСТЫРЬ»-ზე

ქურნალის ფასი:

12 თვით «მწყემსი»	6 თვით «მწყემსი» 2მ.
სამკურნალო ფურცლის	
დამატებით — 4 მ.	— „რუსული „ 2»
— „რუსული „ 3მ.	
— „ორივე გამოცემაზე»	— „ორივე გამოცემა 3»

მაზეთზე ხელის-მოწერა შეიძლება დაბა
ეგირაღაში რედაქციაში, ქუთაისში ბ.ნ ესტატე
დამბაშიდესთან, თბილისში წერა-კითხვის გამავრცე-
ლებელ საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში, ბ. შიო
ქუჩუკაშვილთან. ახალციხეში — ბლაღოჩინ მამა არ.

კალანდარი შეილთან.

სოფლის მასწავლებელთ და ლარობთ გაზეთები დაეთმო-
ბათ მთელს წლით ორივე გამოცემა სამ მ ა ნ ე თ ა დ.

რედაქცია იმყოფება დ. ეგირაღაში რედაქ-
ტორის საკუთარ სახლებში.

ბარეშე მცხოვრებთ ქურნალის დაბარება შეუძლიათ
ამ ადრესით: Въ Квирилы, въ редакцію газеты и
журнала „МЦКЕМСИ“ и «ПАСТЫРЬ».

რედაქციაში მოიპოვება წარსული წლების რამ-
დენიმე სრული გამოცემანი „მწყემსი“-სა, რომელ-
ნიც ორ მანეთად დაეთმობათ მსურველთ.

რედაქციაში მოიპოვება აგრეთვე სხვა-და-სხვა
სასულიერო შინაარსის გამოცემანი, რომელთა კა-
თალოგი დრო-გამოშვებით ქურნალშიდაც იბეჭდება
და მსურველთაც შეიძლება დაიბარონ რედაქციიდან.

მიიღება ხელის მოწერა 1904 წლისათვის
„ცნობის ფურცელი“
სურათებიანი დამატებით კვირადი რჯელ
(წელიწადი მეცხრე)

გაზეთის ფასი გაგზავნით:
რუსეთის და კავკასიის ქალაქებში 1 წლით 6 მ.
6 თვით 4 მ. 1 თვით 50 კაპ., სსმზღვარ-გარეთ
ერთი წლით 9 მან., 6 თვით 5 მ., 1 თვით 90 კ.
თვიურ ხელის მოწერს სურათებიანი დამატება არ გაეგზავნება.
წლიური ფასის განაწილება: ხელის მომწერისათხავე 4 მ.
დანარჩენი 1-ლ მარტამდე.

„მოამბე“

(წელიწადი მეთერთმეტე)

ფასი ქურნალის გაგზავნით:
რუსეთის და კავკასიის ქალაქებში 1 წლ. 10 მან.
6 თვით 6 მ. 3 თვით 3 მან. სსმზღვარ-გარეთ: ერთი
წლით 13 მანეთი, 6 თვით—7 მან., 3 თვით—5 მ.,
ვინც „მოამბეს“ მთელი წლით გამოიწერს,
„ცნობის ფურცელი“ სურათებიანის დამატებით
უფასოთ გაეგზავნება, მხოლოდ ქალაქ გარედ გა-
საგზავნ ფოსტის ხარჯისთვის უნდა დაუმატოს 1
მან., რომელიც ხელის მოწერისათხავე უნდა იქმნას
შემოტანილ.

წლიური ფასის განაწილება ორივე გამოცემაზე:
პირველად 6 მან. ქალაქ-გარედ მცხოვრებთათვის,
და 5 მ. ტფილისელთათვის, 1-ლ მარტამდე 3 მან.
1-ლ აგვისტომდე—3 მან.

რომორც «ცნობის ფურცლის» ისე «მოამბის»
მხოლოდ წლიურ ხელის მომწერთ, პრემიად
გაეგზავნებათ ეგელა ნაწერები

ალ. შ ა ზ ბ ე გ ი ს ა

1904 წელს „ცნობის ფურცლის დამატებაში დაიწყება
ბეჭდვა სურათებისა „საქათველს ეტნოგრაფია და კულტურა
სურათებში“, დასურათება დაიწყება **გურიიდან**. სურათები
იქნება ფოტოგრაფიით გადაღებული და კარანდაშით ნახატი
ბ. გოგიაშვილის მიერ.

გარდა ამისა „მოამბის“ ხელის-მომწერთ გაეგზავნებათ
წლის განმავლობაში

ოთხი საშაფოილო წიგნი სურათებით
(გამოვა სსმ თვეში ერთხელ)

ოთხი წიგნი ზეადგენს 250 გვერდს.

წლიური ფასის გარდა, ქალაქ-გარედ ხელის-მომწერლებმა პრემიის გასაგზავნად რედაქციას უნდა გამოუგზავნონ ფოსტის ხარჯად 55 კ.

რედაქცია უმერჩაღესად სასხვს ზემოთ აღნიშნულ გამოცემათა დაკვეთის მსურველთ, 25 დაკემბრამდე დაიკვეთონ, რომ კენტრამ მოასწროს ადრესების დამზადება და არ დაავიანოს გამოცემათა გაგზავნა.

რედაქცია და კანტორა იმყოფება ვანქის დიდ ქუჩაზე. ტელეფონი № 372

ადრესი რედაქციისა: Тифлисъ, въ редакцію „Моამბა“ и „Цнобисъ-Пурцели“. 3 - 1

1904 წელს

საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

„ივერია“

გმოვა იმავე სივრცით და სრულის ზროგრა-მით, როგორც დღემდე გამოდიოდა.

რედაქცია ყოყელს ღონისძიებას ხმარობს, რომ გაზეთი გააუმჯობესოს. იმ თანამშრომელთს გარდა, რომელნიც აქამდე მონაწილეობას იღებდნენ, რედაქციის სხვა ჩვენი მწერლებიც დაჰპირდენ თანამშრომლობას.

ფასი გაზეთისა ისევ **თუშანია** ამ ფულის შემოტანა ნაწილ-ნაწილადაც შეიძლება.

1904 წლის ხევის-მომწერთ, რომელნიც სრულ ფასს შეოიტანენ 1 თებერვლამდე, დაურიგდებათ პრემიად ვრ. ლ. ნ. ტოლსტოის რომანი **„ალდგოვა“** («ВОСКРЕСЕНИЕ»).

5 მანეთად ტფილისში და 7 მანეთად ტფილისს გარეშე დაეთმობათ გაზეთი უბრემიოდ: სოფლის მასწავლებელთ- უფასო სამკითხველოებსა, უმაღლეს სასწავლებელთა მოწაფეთ და ყველა ხელოსანს.

ხელის მოწაბრა მიიღება:

ტფილისში: „ივერიის“ რედაცია (თავად-აზნაურთა ქარვასლა №№ 117 და 118) და ქ. შ. წერაკითხვ. გამავრც. საზოგადოების წიგნის მაღაზია (სასახლის ქუჩა, თავად-აზნაურთა ქარვასლა). ქუთაისში: ბეჟანეიშვილის და წერეთლის წიგნის მაღაზიაში,

ბათუმში: ნიკოლაძის ჟურნალ-გაზეთების სააგენტოში, და ჭელიძის წიგნის მაღაზიაში.

საბუნჩაში: პეტრე მაჭავარიანთან.

შრავანში: პართენ ნასიძესთან.

განჯაში: სოფრონ კანდელაკთან (სადგურზედ).

გორში: ანტონ კასრადესთან.

განცხადება პირველ გვერდზედ—15 კაბ. სტრ., მეოთხეზედ—10 კაბ., მთელი გვერდი გაზეთისა ცალკე მორიგებით.

საფოსტო ადრესი: Тифлисъ, Редакция «Иверія».

საპოლიტიკო, სამეცნიერო და სალიტერატურო ნახატებიანი გაზეთი

„კვალა“

(წელიწადი მეთორმეტე)

გამოვა 1904 წელსაც ყოველ კვირა დღეს ერთიდან სამ თაბახამდე.

გაზეთის ფასი **აფილისში**: ერთი წლით ღირს 7 მან. ნახევარი წლით 3 მან. 50 კაბ., სამი თვით—2 მ. თითო ნომერი—15 კაბ. **ტფილისს გარეთ**: ერთი წლით ღირს 8 მან., ნახევარი წლით—4 მან., სამი თვით—2 მან., თითო ნომერი—15 კაბ.

ხელის მომწერლებს შეუძლიათ წლია ფული ნაწილ-ნაწილადაც შემოიტანონ.

ხელის მოწერა მიიღება თბილისში «წერაკითხვის საზოგადოების კანცელარიაში» (სასახლის ქუჩა, თავად-აზნაურთა ქარვასლა); რკინის გზის სადგურზე პირველი კლასის ბუფეტში ესტ. ჩხარტიშვილთან და თვით «კვალის» რედაქციაში.

(რუსის ბაზარი, საეკკლესიო სახლებში).

ტფილისს გარეთ:

ქუთაისში: მიტროფანე ლაღძესთან და ვ. ბეჟანეიშვილის წიგნის მაღაზიაში; და ქუთაისის გამომცემელ ამხანაგობის კოსკში; ბათუმში სპ. ჭელიძის წიგნის მაღაზიაში; ოზურგეთში და ახალსენაკში ვ. თავართქილაძის წიგნის მაღაზიაში; ჭიათურაში—კალ. ჭიჭინაძესთან და გ. ბერიძესთან; ყვირილაში ივანე არდიშვილთან; დაბა ხონში—სახალხო სამკითხველოში; ძველ სენაკში არსენ წითლიძესთან; ოზურგეთში დომენტი შავიშვილთან; საბუნჩაში (ბაქო)—პეტრე მაჭავარიანთან.

ფოსტის ადრესი: Тифлисъ. Редакция „Квали“

საქმანწილო ნახატებანი ჟურნალი

„ჯეჯილი“

წელიწადი 89-15-ბა

გამოვა 1904 წელსაც თვეში ერთხელ. ჟურნალში
ორი განყოფილებაა: ზატარაებისათვის და მოზრდილთა-
თვის.

„ჯეჯილი“ მონ წილოვანს მიიღებენ ყველა
ჩვენი საუკეთესო მწერლები. იანვრიდან დაიწყება
ბეჭდვა ინგლისელ მწერლის მარკ ტვენის მოთხრო-
ბისა: ტახტის შემკვიდრე და მათხვარა. წლის განმავ-
ლობაში სხვა სტატიებთა შორის იქნება დაბეჭდილი
ექვსი სტატია ჩვენი ისტორიიდან.

ხელის მომწერლებს დაურეგდება ზრემიათ დასურა-
თებული ზღაპრების კრებული.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ ტფილისში ღირს 4 მან.
ქალაქ გარედ 5 მ. ცალკე ნომერი 50 კ.

ხელის მოწერა შეიძლება ტფილისში „წერა-
კითხვის გაზარც. საზ. კანცელარიაში და თვით
„ჯეჯილის“ დედაქციაში (Артилерійская ул. № 5).
ფოსტის ადრესი: Въ Тифлисъ, ред. груз. дѣтскаго
журнала Джеджили.

რედაქტორ-გამომცემელი ან. თუმანიშვილი-
წერეთლისა.

ქუთისში

ს. მ. პ. იოფეყრაიას

ს ა ა პ ა დ მ უ რ შ ი უ ი,

რომელიც იმყოფება მათი უმაღლესობის ჰრინც
ალექსანდრე ოლდენბურგელის მფარველობის
ქვეშ, 75 საწოლია მინაგან, ნერვებისა, საქი-
რურგო, დედათა და თვალთა ავადმყოფთათ-
ვის, მშობიარეთა განყოფილებით და ქიმიურ-
მიკროსკოპიულ გამოკვლევათა კაბინეტით.
გადამდების სენითა და სულით ავადმყოფთ
სამკურნალო არ ღებულბს.

ფასი დღე-ღამეში ჰამა-სმისა და მკურნალობისა-
თვის 1 მანეთიდა 3 მანეთამდე. (7)

რედაქტორ-გამომცემელი დეკ. დ. ლამბაშიძე.

Дозволено цензурою Архимандритъ Георгій декабрия 16 1903 г.

ახალი წიგნი

Какъ улучшить Кавказскую народную школу
(როგორ უნდა აღსდგეს კავკასიონის სახალხო სკოლა)

იაკობ გოგებაშვილისა.

ისყიდება ტფილისში წერა-კითხვის საზოგადოების
მაღაზიაში, ქუთაისის მაღაზიებში და სხვაგანაც.
ფასი ექვსი შაური (30 კაპ.)

უპირილაუი

გალობის მასწავლებელი
სერგეი ჯინჭველაშვილი ასწავლის ქართულს
საეკლესიო და საერო გალობას ნოტების
საშუალებით. თანაც ამზადებს მოსწავლეებს
საქალაქო სასწავლებლისათვის.

ბინა: ვასილ მაჭავარიანის სახლი—
ზედა ხიდის ჰირდაზირ.

ამით ვაუწუებ ზატყვემულ საერო და სამ-
ღვდელო წოდებას, რომ მე გავხსენი დაბა
ფერილაში სადურგლო კანკელისა და იკო-
ნოსტასების დასამზადებლად. კანკელებს, ცალ-
კე სამეუფეო კარებსაც ვიღებთ ძლიერ იაფად.
იმედი გვაქვს, რომ ზატყვემული საზოგადოება
და სამღვდელოება ჩვენი ნაკეთებით არ დარ-
ჩება უკმაყოფილო.

იკონოსტასის მკეთებელი ტ. ჯიშკარიანი.

უ ი ნ ა ა რ ს ი:

რედაქციისაგან.

სალიტერატურო განყოფილება: ესლანდელი დრო-
ის ჰირ-ვარამის გამო, დეკ. დ. ლამბაშიძის.—ძველი და ახალი
შკოლები რატაში, რაჩველი.—წერილი ზემო იმერეთიდან, მღ.
ს. ჭუმბურიძის.—წერილი რედაქციისადმი, ვლ. ბ. კაპანაძის.
—ახლად შობილს ქრისტეს აკვანთან, (საშობაო მოთხრობა
მოგვების თაყვანისცემაზედ). მღ. კ. ანთაძის.—ახალი ამბები
და შენიშვნები.

სწავლა და მცენიარება ჰრისტიანობრივ სარწმუნ-
ოებასა და კათილ-წემოგაზე: საუბარი დაბადებიდან,
ს. გორგაძის.—ცხოვრება, წმიდისა მამისა ჩვენისა მიკოლოზ
საკვირველთ მოქმედისა, მღვ. ბ. კაპანაძის.—განცხადებანი.

Редакторъ-Издатель П. Д. Гамбашидзе.